

4 pav. Šurfas 3 iš ŠV. R. Kraniausko nuotr.
Fig. 4. Test pit 3, as seen from the NW

tinklo plūdė, odinis bato padas, plonyčio stiklo fragmentų. Radiniai datuotini XVII a. pabaiga – XVIII a. pradžia.

Šurfe 3 kultūrinis sluoksnis – tamsiai pilkas smėlis, aptiktas 1,3 m gylyje, jo storis – apie 15 cm. Sluoksnio kraigas apardytas XIX a. kultūrinio sluoksnio. Jame aptikta pora keramikos fragmentų. Tikėtinas datavimas – XVI–XVIII a.

Šurfe 4 (4 pav.) aptikti du aiškiai išsiskiriantys vertingi kultūrinio sluoksnio horizontai. 1,45 m gylyje rastas apie 5 cm storio juodo humusingo smėlio sluoksnelis, įsiterpęs pustyto smėlio klode. Jame surasta XVIII a. pradžios radinių – angobuotos keramikos, dengtos polichromine glazūra, vietinės raudonos ir juodos keramikos, peilis (3 pav.), gyvulių kaulų. Po pustyto smėlio klodu, 1,7 m gylyje, atidengtas senasis žemės paviršius. Tai juoda žemė, turinti kultūrinio sluoksnio požymių, joje surasta XVI a. keramikos šukių, išorėje dekoruotų ištisinėmis linijomis, dubeninio koklio angos briauna.

Visuose šurfuose 1,5–2 m gylyje pasiektas įžemis – rudas įvairios frakcijos žvyras, vietomis su nedideliais akmenukais. Tai Baltijos ledyninio ežero pylimo kraigas.

Atlikus tyrimus bei pasitelkus kitų archeologinių tyrimų duomenis, aiškėja Palangos miestelio erdvinė kompozicija, kultūrinių sluoksnių paplitimas ir stratifikacija. Sodybvietės kūrėsi šalia Vytauto gatvės – kelio iš Prūsijos į Livoniją. XVI–XVII a. kraštovaizdyje turėjo ryškiai dominuoti Baltijos ledyninio ežero pylimo V šlaitas, ant kurio viršaus ir aptinkami ankstyvieji miestelio kultūriniai sluoksniai, toliau į V, nusileidus nuo šlaito, buvusi pelkėta pajūrio palvė, kuri XVIII–XIX a. pradžioje buvo galutinai užpustyta.

Vytauto St. 79

Five 2 x 2 m test pits (a total of 20 m^2) were excavated during the evaluation at Vytauto St. 79, Palanga (Fig. 1). A 17th–18th-century cultural layer with pottery, stove tile fragments, and other finds (Fig. 3) was recorded in test pits 1–4 (Figs. 2, 4). A storage pit and a hard-packed clay floor from a building conjectured to have existed there in the late 17th–early 18th century was discovered in test pit 2.

SKUODAS

Daumantas Kiulkys

Vilniaus gatvė 1A

2015 m. žvalgomieji tyrimai vykdyti Skuodo urbanistinės vietovės (UK 17108) teritorijoje, Vilniaus g. 1A. Ištirtas vienas 2x1 m dydžio šurfas (1) ir vienas 2x1,5 m dydžio šurfas (2), bendras tyrimų plotas – 5 m^2.

Skuodo miestas XVI a. II pusėje įkurtas Jono Chodkevičiaus iniciatyva. 1672 m. miestui suteiktos Magdeburgo teisės. Skuodas priklauso stačiakampio plano miestų tipui, jo kom-

pozicinis branduolys yra kvadratinė aikštė, į kurios visus keturis kampus sueina po dvi gatves. XVI a. II pusėje – XIX a. mieste vyravo medinė architektūra.

2015 m. tirto ***šurfo 1*** viršutinėje dalyje buvo 60–90 cm storio XIX–XX a. datuotinas kultūrinis sluoksnis. 60 cm gylyje aptiktas XIX a. akmeninio grindinio fragmentas. Po juo 65–70 cm gylyje fiksuoti XVI a. pabaigos – XVIII a. 25–40 cm storio archeologiškai vertingi sluoksniai, kurie tęsėsi iki 0,9–1,1 m gylyje atsidengusio įžemio. Šiuose sluoksniuose aptikta įvairių šio laikotarpio radinių: glazūruotų ir neglazūruotų raudonos molio masės indų fragmentų, šviesiai pilkos molio masės indo fragmentas (1 pav.), įvairių rūšių (dubeninių, plokštinių, karnizinių) koklių fragmentų, stiklinių dirbinių (indo ir lango stiklų) fragmentų bei vienas 1518 m. LDK Žygimanto Senojo sidabrinis pusgrašis (2 pav.).

Šurfo 2 viršuje buvo 0,6–1 m storio XIX–XX a. datuotinas kultūrinis sluoksnis. 0,6–1 m gylyje buvo archeologiškai vertingas 10–50 cm storio XVII–XVIII a. kultūrinis sluoksnis. Jame aptikta įvairių radinių: raudonos molio masės glazūruotų ir neglazūruotų indų šukių, majolikos indo fragmentas, dubeninių koklių fragmentų, plokštinio koklio su žalia glazūra fragmentas bei molinės pypkės kotelio fragmentas. Sluoksnyje taip pat aptikta suardytos neaiškios paskirties medinės konstrukcijos fragmentų (3 pav.). Konstrukciją sudaro du Š–P kryptimi ir vienas V–R kryptimi einantys rąstai. Visi 3 rąstai šurfe atidengti ne iki galo, jie tęsėsi už šurfo ribų. 10–20 cm skersmens rąstai gerokai apnykę. Tai pačiai konstrukcijai priklauso ir Š bei P šurfo dalyse aptikti 2–3 cm storio apnykusių medinių lentų fragmentai. Šurfo PR dalyje taip pat aptikta kelių akmenų sankaupa. Akmenys padriki, tarpusavyje statybine medžiaga nesujungti. Jie

1 pav. Šurfe 1 rasti glazūruotų lėkščių fragmentai. D. Kiulkio nuotr.

Fig. 1. The fragments of glazed plates from test pit 1

2 pav. Šurfe 1 rastas 1518 m. LDK Žygimanto Senojo sidabrinis pusgrašis. D. Kiulkio nuotr.

Fig. 2. The 1518 GDL Sigismund I the Old silver halfgroat from test pit 1

3 pav. Šurfe 2 aptikti suardytos neaiškios paskirties medinės konstrukcijos fragmentai. D. Kiulkio nuotr.

Fig. 3. The fragments of a destroyed wooden structure with no clear purpose that were discovered in test pit 2

įvairaus dydžio, nuo 15x10x8 cm iki 70x60x 50 cm. Įžemis pasiektas 1,2 m gylyje. Radiniai perduoti į Skuodo muziejų.

Vilniaus St. 1A

In 2015, a field evaluation (two test pits totalling 5 m²) was conducted on the plot at Vilniaus St. 1A in the town of Skuodas. Test pit 1 (2x1 m) yielded a fragment of 19th-century stone paving atop late 16th–18th-century archaeological layers and finds (Figs. 1–2). Test pit 2 (2x1.5 m) contained an archaeologically valuable 17th–18th-century cultural layer, which had fragments of a destroyed wooden structure with no clear purpose (Fig. 3).

TRAKAI

Birutė Lisauskaitė

Birutės gatvė 21

2015 m. žvalgomieji tyrimai atlikti sklype Birutės g. 21, Trakuose. Tyrimų metu numatytoje užstatyti sklypo dalyje iškasti 7 žvalgomieji šurfai, iš kurių 4 buvo 1,5x1,5 m dydžio, o 3 šurfai – 1x1 m dydžio, t. y. ištirtas 12 m² plotas.

Birutės gatvė yra viena seniausių Trakų mieste. Ji susiformavo miesto kūrimosi pradžioje, XIV a. II pusėje. Šis kelias, vėliau ilgą laiką vadintas Klebono, Bažnyčios ar Jurisdikos gatve, eidamas miesto R pakraščiu, jungė salas arba salų grupes. Šalia jo stovėjo ne tik katalikų bažnyčia, bet dar bent keli kitų konfesijų religinės paskirties statiniai, gyveno tų konfesijų miesto gyventojai. XVII a. II pusėje, kai pagrindine Trakų miesto gatve tapo dabartinė Vytauto gatvė, Birutės gatvės reikšmė sumenko.

Nagrinėjamas sklypas suformuotas vadinamos Ponežerio pelkės ŠV pakraštyje. Šią pelkę iki pat XX a. II pusės maitino paviršiniai krituliai ir Bernardinų (Lukos) ežero vanduo, kuris į miesto teritorijoje esančią pelkę patekdavo užpelkėjusiu kanalu ties dabartiniais sklypais Birutės g. 30, 32. Nuslūgus Trakų ežerams, apie 1967 m. kanalas ir pati pelkė buvo pradėta užpilti įvairiomis statybinėmis šiukšlėmis ir žvyru.

Tyrimų metu nustatyta, kad sklypo teritorija iš esmės pertvarkyta XX a. 8 dešimtmetyje. Neaišku kodėl nagrinėjamo sklypo teritorijoje buvo nukastas ir išvežtas nežinomo storio paviršinis žemės sluoksnis. Vėliau pelkės pakraštyje buvusi žemuma išlyginta supilant 0,45–1,2 m storio atvežtinį žemės sluoksnį su smulkiomis statybinėmis griuvenomis. Tokiu būdu susiformavo 0,6–1,75 m storio supiltinis sluoksnis.

Numatytoje užstatyti sklypo ŠV dalyje kastuose šurfuose 1–5 rastas 10–70 cm storio XVI–XVII a. archeologinis sluoksnis su to laikotarpio radiniais (1 pav.) ir šurfe 2 – spėjamo XVII–XVIII a. statinio pamato liekanomis. Pastatas greičiausiai stovėjo dabartinės Birutės gatvės trasos ŠV pakraštyje.

Šurfuose 1, 3 ir 5 rasta pavienių radinių – molinių indų, ornamentuotų horizontalių griovelių, įkartėlių ir bangelių ornamentu, fragmentų bei lovinės čerpės fragmentas, datuojami

1 pav. Molinis švilpukas iš šurfo 2. B. Lisauskaitės nuotr.
Fig. 1. The earthenware whistle from test pit 2